

11: Tichák: Listy

Porträt der tschechischen Zeitschrift. Beitrag in tschechischer Originalversion und deutscher Übersetzung.

Tomáš Tichák
Listy

Genealogie

dvoum sí níku Listy sahá až do 60. let minulého století k Literárním novinám, tehdy nejvlivnějším a nejtenějším eskoslovenskému kulturně politickému časopisu, orgánu Svazu eskoslovenských spisovatelů. Po pYelomovém spisovatelském sjezdu v roce 1967, který ostYe vystoupil proti režimu Antonína Novotného, byly Literární noviny spisovatelom odebrány. Za átkem roku 1968 však za aly se stejnou redakcí op t vycházet pod názvem Literární listy, které pak byly sice zastaveny po srpnovém vpádu vojsk Varšavské smlouvy, ale v listopadu 1968 se objevily znovu pod zám rn zjednodušeným názvem Listy. Definitivn poslední íslo vyšlo v kv tnu roku 1969.

Bylo proto logické,

že o rok pozd ji, když bývalý Yeditel eskoslovenské televize a jeden z protagonistů "pražského jara“ JiYí Pelikán (1923–1999) uvažoval v Xím se spolupracovníky z exilu i domácí demokratické opozice o založení periodika, rozhodl se názvem na Listy navázat. Charakter asopisu, jehož první íslo se objevilo za átkem roku 1971, byl dán zájmy zakladatelského okruhu, ale také zúženými publika ními možnostmi za takzvané normalizace. Nej ast jšími literárními pYísp vky byly zpo átku fejetony, literárních pYísp vko pozd ji pYibývalo díky rozšiYujícím se kontaktem domácího a zahrani ního prostYedí (pYedstavitelé eskoslovenského posrpnového a pouónorového exilu spolu v tšinou bez problému spolupracovali). Tém Y výhradn krásné literatuYe se v novala ro enka Listo tení na léto (od roku 1980). Listy se vedle Sv dectví, které vydával v PaYíži Pavel Tigríd, staly nejdoležit jšími exilovými periodiky, zam Yenými pYedevším na tenáYe doma. Publikovali v nich prakticky všichni významní exiloví i doma uml ení publicisté, politici a spisovatelé. Pašovaly se pYes hranice (Listy se dokonce tiskly i v kapesní zmenšené verzi), kolovaly mezi lidmi, patYily však také k nej ast jším ter om komunistické propagandy a vlastnit je a šiYit bylo zna n nebezpečné.

Na rozdíl od

Sv dectví Listy po roce 1989 nezakly, JiYí Pelikán pYevedl jejich sídlo do Prahy. V devadesátých letech prošla redakce n kolika pozvolnými prom ami, v roce 2003 se vydávání ujali olomou tí redaktoYi a vydavatelé Václav Burian a Tomáš Tichák, redak ní okruh však zostal zachován, ve funkci zostal také šéfredaktor, pYední eský politický analytik Václav Žák. Snad jedinými výrazn jšími zm ami byla nové grafické úprava, moderní a pYitom inspirovaná podobou Listo v 60. letech, a pYedevším výrazný návrat kulturních a literárních témat, jež v 90. letech pYenechaly místo tématom politickým.

Listy se nyní

zam Yují na domácí a zahrani ní politické a historické analýzy, esejistiku a studie, publikují však také fejetony, povodní povídky i ukázky z chystaných literárních prací; i pokud se lánek týká témat mimoum leckých, podmínkou otišt ní je vysoká jazyková a myšlenková úroveň. Texty vycházejí

esky nebo slovensky. Listy přináší její recenze nových knih od politické esejistiky přes prózu až po poezii; snahou je upozorňovat na tituly nezasloužené pozornosti, recenze výstav. Od roku 2004 představují v každém čísle české, slovenské a polské básníky. Od téhož roku vychází cyklus fotografických reportáží, představující práce známých osobností i nastupující generace současných českých a středoevropských umělců-fotografů.

Listy udělují od roku 2004 cenu Pelikán, nazvanou podle zakladatele časopisu. Prvním laureátem se stal polský politik a publicista Tadeusz Mazowiecki. V dalších letech cenu získali česká spisovatelka Alena Wagnerová, maarský bohemista György Varga, polský novinář Adam Michnik, český politolog Jaroslav Šabata, německý kněz Anton Otte, česká politoložka Vladimíra Dvořáková a v roce 2011 slovenská premiérka Iveta Radičová.

Deutsche Version (übersetzt von Viktor Tichák):

LISTY

Die Genealogie der Zeitschrift LISTY greift bis in die 60er Jahre des vergangenen Jahrhunderts zum damals einflussreichsten und meist gelesenen tschechoslowakischen kulturpolitischen Blatt Literární noviny (Literarische Zeitung), dem Organ des Verbandes der tschechoslowakischen Schriftsteller. Nach der Tagung der Schriftsteller im Jahre 1967, die sich scharf gegen das Regime von Antonín Novotný ausgesprochen hat, wurde Literární noviny den Schriftstellern entzogen. Anfang 1968 begann allerdings die Zeitschrift mit derselben Redaktion wieder zu erscheinen, unter dem Titel Literární LISTY, was dann zwar nach dem Einmarsch der Truppen der Warschauer-Pakt-Staaten gestoppt wurde, aber im November 1968 wieder erschien, absichtlich unter einem vereinfachten Titel – LISTY. Die letzte Nummer wurde im Mai 1968 ausgegeben.

Es war dann logisch, dass ein Jahr später, als der ehemalige Leiter des Tschechoslowakischen Fernsehens und einer der Protagonisten des „Prager Frühlings“, Jiří Pelikán (1923–1999), in Rom mit seinen Mitarbeitern über Begründung eines Periodikums nachgedacht hat. Er hatte sich entschlossen, mit dem Titel LISTY an die ursprüngliche Zeitschrift und ihre Geschichte anzuknüpfen. Der Charakter des Blattes, dessen erste Nummer Anfang 1971 erschien, war mit den Interessen des Kreises von Mitbegründern definiert, aber auch mit begrenzten Möglichkeiten der Veröffentlichungen in der Zeit der sogenannten Normalisierung. Anfangs war das häufigste literarische Genre das Feuilleton, später aber kam es zum Zuwachs von literarischen Artikeln, dank den sich erweiternden Kontakten von einheimischen und ausländischen Kreisen (Vertreter des tschechoslowakischen Exils nach dem August 68 und Februar 69 haben ohne Schwierigkeiten zusammengearbeitet). Fast ausschließlich der Belletristik hat sich das Jahrbuch von LISTY – *tení na léto* (Das Lesen für den Sommer, von 1980) gewidmet. LISTY und *Svědčí*, das in Paris Pavel Tigrid herausgab, wurden die wichtigsten, vor allem an den Lesern in der Tschechoslowakei orientierten Exilperiodika. Praktisch alle bedeutenden Exilanten oder zu Hause

totgeschwiegenen Publizisten, Politiker und Schriftsteller haben in diesen beiden Zeitschriften ihre Artikel publiziert. Sie wurden über die Grenzen geschmuggelt (LISTY wurden sogar in einer verkleinerten Version ausgedruckt), sie waren im Umlauf, waren aber auch eine der Zielscheiben der kommunistischen Propaganda, und es war gefährlich, sie zu besitzen und zu verbreiten.

Im Unterschied zu Sv dectví ging LISTY nach 1989 nicht zugrunde; JiYí Pelikán überführte den Sitz nach Prag. In den 90er Jahren kam es zu einigen allmählichen Veränderungen in der Redaktion, 2003 haben sich der Herausgabe die Olmützer Redakteure Václav Burian und Tomáš Tichák angenommen; der Kreis der Autoren blieb bewahrt, auch der Chefredakteur, ein bedeutender tschechischer politischer Analytiker, Václav Žák, blieb in Funktion. Wohl die einzigen markanteren Veränderungen waren die neue graphische Anordnung, modern und dennoch inspiriert durch die ursprüngliche Gestaltung von LISTY in den 60er Jahren, und vor allem die Wiederkehr der Kultur- und Literaturthemen, die in den 90er Jahren den Politischen Themen das Feld geräumt hatten.

LISTY orientiert sich heute an den einheimischen und ausländischen politischen und historischen Analysen, Essayistik und Studien, publiziert aber auch Feuilletons, Erzählungen oder Ausschnitte aus geplanten Werken, auch wenn die Artikel von anderen Themen handeln – Bedingung ist ein hohes sprachliches und gedankliches Niveau. Die Texte erscheinen entweder auf tschechisch oder slowakisch. LISTY bringt Rezensionen über neue Bücher – von Essayistik über Prosawerke zur Poesie sowie Besprechungen von Ausstellungen; das Ziel ist, auf unverdient vergessene Werke aufmerksam zu machen.

Ab 2004 stellt LISTY in jeder Nummer tschechische, slowakische und polnische Dichter vor. Ab demselben Jahr erscheint auch ein Zyklus von Fotoreportagen, der fotografische Werke bekannter Persönlichkeiten, aber auch der jüngeren Generation zeitgenössischer tschechischer und mitteleuropäischer Künstler-Fotografen vorstellt.

Ebenfalls seit 2004 verleiht LISTY den Pelikán-Preis, genannt nach dem Gründer der Zeitschrift. Der erste Laureat war der polnische Politiker und Publizist Tadeusz Mazowiecki. In den folgenden Jahren wurde der Preis folgenden Persönlichkeiten vergeben: der tschechischen Schriftstellerin Alena Wagnerová, dem ungarischen Bohemisten György Varga, dem polnischen Journalisten Adam Michnik, dem tschechischen Politologen Jaroslav Šabata, dem deutschen Priester Anton Otte, der tschechischen Politologin Vladimíra Dvořáková und im Jahre 2011 der slowakischen Ministerpräsidentin Iveta Radičová.

LISTY – dvoum sí ník pro kulturu a dialog

Erscheint in sechs
Ausgaben jährlich

Preis: Tschechien 414 K , Europa 57,00 €

Adresse: Komenského 10, CZ-779 00 Olomouc, Tschechien

www.listy.cz